

Warszawa, dnia 6 sierpnia 2012 r.

Poz. 900

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA¹⁾**

z dnia 30 lipca 2012 r.

w sprawie ramowego programu zajęć praktycznych oraz sposobu ich odbywania, dokumentowania i zaliczania

Na podstawie art. 5 ust. 14 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (Dz. U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 i Nr 291, poz. 1707 oraz z 2012 r. poz. 95) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa ramowy program zajęć praktycznych oraz sposób ich odbywania, dokumentowania i zaliczania, w tym zakres danych, które powinny być zawarte w dzienniku praktyk, dla kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego.

§ 2. Ramowy program zajęć praktycznych dla kierunku:

- 1) lekarskiego określa załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) lekarsko-dentystycznego określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 3. 1. Student odbywa praktyczne nauczanie zgodnie z programem praktycznego nauczania opracowanym przez opiekuna i zatwierdzonym przez dziekana.

2. Przed rozpoczęciem praktycznego nauczania opiekun zaznajamia studenta z programem praktycznego nauczania, zakresem zadań i czynności praktycznych oraz sposobem ich wykonywania.

§ 4. 1. Przebieg praktycznego nauczania dokumentuje dziennik praktyk, w którym student odnotowuje wykonywane czynności praktyczne oraz nabywane umiejętności. Wykonanie czynności i nabycie umiejętności potwierdza opiekun.

2. Dziennik praktyk zawiera:

- 1) nazwę uczelni macierzystej;
- 2) zdjęcie studenta;
- 3) imię i nazwisko studenta umieszczone na każdej stronie dziennika;
- 4) numer albumu;
- 5) datę wystawienia dziennika wraz z podpisem i pieczęcią dziekana;
- 6) nazwę, adres i pieczęć podmiotu leczniczego, w którym odbywane jest praktyczne nauczanie;
- 7) moduły, w jakich prowadzi się praktyczne nauczanie, z wyszczególnieniem umiejętności, jakie nabyć musi student, wraz z liczbą godzin, w ramach których odbywa się nauczanie danego modułu, oraz datę i podpis opiekuna;

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej – zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. Nr 248, poz. 1495 i Nr 284, poz. 1672).

8) informację o zaliczeniu i jego formie, wraz z informacją o zaliczeniu poszczególnych umiejętności wchodzących w skład modułu, potwierdzoną pieczęcią podmiotu leczniczego, w którym odbywane jest praktyczne nauczanie, wraz z pieczęcią i podpisem nadzorującego praktyczne nauczanie opiekuna;

9) miejsce na uwagi.

3. Po zakończeniu praktycznego nauczania student przedkłada dziekanowi wypełniony dziennik praktyk.

§ 5. Praktyczne nauczanie zalicza dziekan na podstawie wpisów w dzienniku praktyk.

§ 6. Dziennik praktyk jest dołączany do dokumentacji przebiegu studiów.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 października 2012 r.

Minister Zdrowia: *B.A. Arłukowicz*

Załączniki do rozporządzenia Ministra Zdrowia
z dnia 30 lipca 2012 r. (poz. 900)

Załącznik nr 1

RAMOWY PROGRAM ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH DLA KIERUNKU LEKARSKIEGO

1. Cel praktycznego nauczania

Celem praktycznego nauczania jest poszerzenie wiedzy i nabycie umiejętności i kompetencji zawartych w standardach kształcenia dla kierunku lekarskiego.

2. Czas trwania

Czas trwania praktycznego nauczania regulują standardy kształcenia dla kierunku lekarskiego.

3. Rodzaj umiejętności

W ramach praktycznego nauczania realizowane są efekty kształcenia zawarte w standardach kształcenia dla kierunku lekarskiego obejmujące następujące rodzaje umiejętności:

- 1) umiejętność A – czynności z nią związane student wykonuje prawidłowo i w pełni samodzielnie;
- 2) umiejętność B – student zna zasady wykonywania czynności z nią związanych, potrafi przy nich asystować.

Lp.	Standardowe procedury medyczne	Rodzaj umiejętności
1	2	3
1	Pomiar temperatury ciała	A
2	Pomiar tętna	A
3	Nieinwazyjny pomiar ciśnienia tętniczego	A
4	Monitorowanie parametrów życiowych przy pomocy kardiomonitora	A
5	Wprowadzenie rurki ustno-gardłowej	A
6	Posługiwanie się pulsoksymetrią	A
7	Przeprowadzenie badania spirometrycznego	A
8	Pomiar szczytowego przepływu wydechowego	A
9	Badanie odruchów noworodkowych	A

1	2	3
10	Wykonanie pomiarów antropometrycznych	A
11	Prowadzenie wentylacji wspomaganej	B
12	Prowadzenie wentylacji zastępczej	B
13	Pobieranie obwodowej krwi żyłnej	A
14	Założenie wkłucia obwodowego	A
15	Wykonanie wstrzyknięcia dożylnego, domięśniowego i podskórnego	A
16	Pobieranie posiewów krwi	A
17	Pobieranie krwi tętniczej	A
18	Pobieranie arterializowanej krwi włóścizkowej	A
19	Wykonanie prostych testów paskowych, pomiar stężenia glukozy we krwi	A
20	Pobieranie wymazów z nosa, gardła i skóry	A
21	Nakłucie jamy opłucnowej	B
22	Zbadanie palcem przez odbyt	A
23	Cewnikowanie pęcherza moczowego u kobiet i mężczyzn	A
24	Zgłębnikowanie żołądka	A
25	Płukanie żołądka	A
26	Wykonanie lewatywy	A
27	Wykonanie i interpretacja standardowego elektrokardiogramu spoczynkowego	A
28	Wykonanie kardiowersji elektrycznej i defibrylacji serca	B
29	Przeprowadzenie orientacyjnego badania pola widzenia	A
30	Przeprowadzenie orientacyjnego badania otoskopowego	A
31	Drenaż jamy opłucnowej	B
32	Nakłucie worka osierdziowego	B
33	Nakłucie jamy otrzewnowej	B
34	Nakłucie lędźwiowe	B
35	Wykonanie testów naskórkowych, prób śródskórnych i skaryfikacyjnych oraz interpretacja ich wyników	B
36	Założenie jałowych rękawiczek, fartucha operacyjnego oraz przygotowanie pola operacyjnego zgodnie z zasadami aseptyki	A
37	Posługiwanie się podstawowymi narzędziami chirurgicznymi	A
38	Znieczulenie miejscowe okolicy operowanej	A
39	Zaopatrzenie prostej rany	A
40	Założenie i zmiana jałowego opatrunku chirurgicznego	A
41	Zaopatrzenie krwawienia zewnętrznego	A
42	Doraźne unieruchomienie kończyny, a także wybór rodzaju unieruchomienia koniecznego do zastosowania w typowych sytuacjach klinicznych	A
43	Nacięcie i drenaż ropnia	A
44	Wykonanie badania ginekologicznego i gruczołu piersiowego	A
45	Wykonanie tamponady przedniej	A

1	2	3
46	Usuwanie woskowiny usznej	A
47	Wycięcie guza łagodnego i złośliwego skóry i błon śluzowych	A
48	Wycięcie węzła chłonnego	B
49	Wykonanie biopsji cienkoigłowej i gruboigłowej	B
50	Pielęgnacja portu naczyniowego i dootrzewnowego	A

Lp.	Złożone czynności medyczne	Rodzaj umiejętności
1	2	3
1	Przeprowadzenie wywiadu lekarskiego z pacjentem dorosłym, w tym z pacjentem w wieku podeszłym	A
2	Przeprowadzenie pełnego i ukierunkowanego badania fizykalnego	A
3	Ocena stanu ogólnego, stanu przytomności i świadomości pacjenta	A
4	Przeprowadzenie diagnostyki różnicowej najczęstszych chorób pacjentów dorosłych	A
5	Planowanie postępowania diagnostycznego, terapeutycznego i profilaktycznego w najczęstszych chorobach pacjentów dorosłych	A
6	Planowanie programu rehabilitacji w najczęstszych chorobach pacjentów dorosłych	B
7	Interpretacja badań laboratoryjnych	A
8	Interpretacja wyników badań cytologicznych i histopatologicznych	A
9	Ocena możliwości wystąpienia błędu przedlaboratoryjnego i zasady jego unikania, z uwzględnieniem znajomości antykoagulantów używanych w badaniach laboratoryjnych i przyłóżkowych	A
10	Zapobieganie, rozpoznawanie i leczenie chorób stanowiących najczęstszą przyczynę zgłaszania się pacjentów do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej	A
11	Ocena stanu pacjenta nieprzytomnego	A
12	Wybór zgodnego z prawem postępowania lekarskiego w sytuacji konieczności działania bez zgody pacjenta	A
13	Rozpoznanie stanów nagłego zagrożenia życia i zasady postępowania w tych stanach	A
14	Pielęgnacja i postępowanie w typowych powikłaniach kolostomii, urostomii, ileostomii i gastrostomii	A
15	Rozpoznanie obrzęku chłonnego, znajomość zasad profilaktyki obrzęku chłonnego u pacjentów po limfadenektomiach i radioterapii, umiejętność postępowania w powikłaniach spowodowanych obrzękiem chłonnym	A
16	Rozpoznanie, profilaktyka i leczenie powikłań wczesnych i odległych po leczeniu onkologicznym (radioterapia i chemioterapia), ze szczególnym uwzględnieniem powikłań ze strony przewodu pokarmowego	A
17	Kliniczna ocena układu chłonnego	A
18	Rozpoznanie, profilaktyka i leczenie stanów przednowotworowych w obrębie błony śluzowej i skóry	A
19	Żywienie dojelitowe, pozajelitowe, płynoterapia u pacjentów onkologicznych	A
20	Różnicowanie zmian poterapeutycznych i nawrotów choroby nowotworowej	B

1	2	3
21	Komunikowanie się z pacjentem i rodziną pacjenta onkologicznego	A
22	Ocena stanu ogólnego i jakości życia w przypadku udzielania pacjentowi świadczeń zdrowotnych z zakresu onkologii	A
23	Umiejętność ustalenia wskazań do modyfikacji trybu życia i diety pacjentowi onkologicznemu	A
24	Postępowanie w zaburzeniach metabolicznych u pacjentów onkologicznych oraz w stanach nagłego zagrożenia życia w onkologii	B
25	Rozpoznanie stanu po spożyciu alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych	A
26	Monitorowanie stanu pacjenta zatrutego	A
27	Zastosowanie podstawowego leczenia w ostrych zatruciach	A
28	Przeprowadzenie badania psychiatrycznego	A
29	Ocena i opis stanu psychicznego pacjenta	A
30	Rozpoznanie i postępowanie w stanach nagłych związanych z zaburzeniami psychicznymi	A
31	Rozpoznanie agonii i stwierdzenie zgonu pacjenta	A
32	Postępowanie, leczenie i rehabilitacja w warunkach ambulatoryjnych i domowych u pacjentów przewlekle chorych	A
33	Kwalifikowanie pacjenta do leczenia w warunkach oddziału zakaźnego	A
34	Przeprowadzenie wywiadu lekarskiego z pacjentem do ukończenia 18. roku życia i jego rodzicami	A
35	Przeprowadzenie badania fizykalnego pacjenta do ukończenia 18. roku życia	A
36	Zapoznanie się z zasadami pielęgnacji i karmienia noworodka oraz niemowlęcia	A
37	Ocena stanu noworodka	A
38	Ocena dojrzałości noworodka	A
39	Posługiwanie się siatkami centylowymi	A
40	Ocena stopnia zaawansowania dojrzewania płciowego	A
41	Przeprowadzenie badania bilansowego pacjenta do ukończenia 18. roku życia	A
42	Przeprowadzenie diagnostyki różnicowej najczęstszych chorób pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
43	Planowanie postępowania diagnostycznego, terapeutycznego i profilaktycznego w najczęstszych chorobach pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
44	Planowanie programu rehabilitacji w najczęstszych chorobach pacjentów do ukończenia 18. roku życia	B
45	Kwalifikowanie pacjenta do szczepień oraz stosowanie kalendarza szczepień u pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
46	Leczenie tlenem	A
47	Prowadzenie podstawowych czynności ratunkowych, z wyszczególnieniem pacjentów do ukończenia 18. roku życia i pacjentów dorosłych, w tym z użyciem fantomów	A
48	Działanie w algorytmie zaawansowanych czynności ratunkowych, z wyszczególnieniem pacjentów do ukończenia 18. roku życia i pacjentów dorosłych, w tym z użyciem fantomów	A
49	Zbadanie jamy brzusznej w aspekcie ostrego brzucha	A

1	2	3
50	Rozpoznawanie objawów narastającego ciśnienia śródczaszkowego	A
51	Ocena funkcjonalna pacjenta niepełnosprawnego	A
52	Ocena zmian patologicznych (urazowych, zapalnych, nowotworowych) na podstawie badań obrazowych, szczególnie RTG, TK, MRI	A
53	Interpretacja badania radiologicznego w zakresie najczęstszych typów złamań, szczególnie złamań kości długich	A
54	Asystowanie przy badaniu USG i jego interpretacja	B
55	Planowanie postępowania w przypadku ekspozycji na zakażenie przenoszone drogą krwi	A
56	Rozpoznanie objawów lekozależności i zaplanowanie jej leczenia	A
57	Przetoczenie krwi i jej składników oraz preparatów krwipochodnych	B
58	Interpretacja wyników badań z zakresu immunologii transfuzjologicznej: grupa krwi, próba zgodności, testy antyglobulinowe	A
59	Znajomość zasad postępowania w przypadku wystąpienia powikłań poprzetoczeniowych	B
60	Ocena wskazań do wykonania punkcji nadłonowej i uczestnictwo w jej wykonaniu	B
61	Asysta przy typowych procedurach urologicznych (np. endoskopia diagnostyczna i terapeutyczna układu moczowego, litotrypsja, punkcja prostaty, typowe zabiegi operacyjne)	B
62	Rozpoznanie stanów okulistycznych wymagających natychmiastowej pomocy specjalistycznej i udzielenie wstępnej, kwalifikowanej pomocy w przypadkach urazów fizycznych i chemicznych oka	A
63	Wykonanie badania dna oka oftalmoskopem bezpośrednim i jego interpretacja w zakresie oceny tarczy nerwu wzrokowego i dużych naczyń (obrzęk tarczy nerwu wzrokowego i wylewy, brak różowego refleksu)	A
64	Znajomość zasad postępowania okołoperacyjnego	B
65	Kwalifikowanie pacjenta do operacji ze wskazań nagłych i planowych	B
66	Kontrola poprawności ukrwienia kończyny po założeniu opatrunku unieruchamiającego	A
67	Postępowanie w stanie wstrząsu urazowego oraz obrażeń wielonarządowych	B
68	Unieruchomienie kręgosłupa szyjnego i piersiowo-lędźwiowego u pacjenta po urazach	B
69	Ocena odleżyny i zastosowanie odpowiedniego opatrunku	B
70	Rozpoznanie objawów podmiotowych i przedmiotowych świadczących o nieprawidłowym przebiegu ciąży (nieprawidłowe krwawienia, ocena czynności skurczowej macicy)	B
71	Interpretacja wyników badania fizykalnego ciężarnej (ciśnienie tętnicze, czynność serca matki i płodu) oraz wyników badań laboratoryjnych świadczących o patologii ciąży	A
72	Interpretacja zapisu kardiokografii (KTG)	B
73	Rozpoznanie rozpoczynającego się porodu, rozpoznanie nieprawidłowego czasu jego trwania	B
74	Asysta przy odbieraniu porodu fizjologicznego	B
75	Interpretacja objawów podmiotowych i przedmiotowych w czasie porodu	B
76	Ustalenie wskazań i przeciwwskazań do stosowania różnych metod antykoncepcji oraz metod naturalnego planowania rodziny	A

1	2	3
77	Interpretacja charakterystyk produktów leczniczych oraz krytyczna ocena materiałów reklamowych dotyczących produktów leczniczych	A
78	Analiza ewentualnych działań niepożądanych poszczególnych produktów leczniczych oraz interakcji między nimi	A
79	Planowanie konsultacji specjalistycznych	A
80	Kwalifikowanie pacjenta do leczenia domowego i szpitalnego	A
81	Stosowanie leczenia dietetycznego	A
82	Stosowanie indywidualizacji obowiązujących zaleceń terapeutycznych oraz innych metod leczenia wobec nieskuteczności bądź przeciwwskazań do terapii standardowej	B
83	Definiowanie stanów, w których czas dalszego trwania życia, stan funkcjonalny, preferencje pacjenta ograniczają postępowanie zgodne z określonymi dla danej choroby zaleceniami	B
84	Podstawy prawne zawierania umów na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej	A
85	Umiejętność wypisywania recept na leki gotowe, recepturowe (w tym środki odurzające lub substancje psychotropowe) ze zróżnicowaniem stosowania do przysługujących pacjentom uprawnień	A
86	Umiejętność wypisywania skierowań na badania dodatkowe, transport sanitarny, zwolnień od pracy	A
87	Prowadzenie dokumentacji medycznej pacjenta	A

RAMOWY PROGRAM ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH DLA KIERUNKU LEKARSKO-DENTYSTYCZNEGO

1. Cel praktycznego nauczania

Celem praktycznego nauczania jest pogłębienie wiedzy teoretycznej oraz doskonalenie i utrwalenie praktycznych umiejętności z zakresu promocji zdrowia oraz zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób wchodzących w zakres stomatologii jako przygotowanie studenta do samodzielnego wykonywania zawodu lekarza dentystry.

2. Czas trwania

Czas trwania praktycznego nauczania regulują standardy kształcenia dla kierunku lekarsko-dentystycznego.

3. Program praktycznego nauczania z zakresu stomatologii zachowawczej

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) organizację i metody pracy indywidualnej praktyki, a w szczególności:
 - a) organizację pracy gabinetu stomatologicznego (ruch pacjentów, rejestracja, dokumentacja, sprawozdawczość, zasady wypisywania recept i skierowań na badania diagnostyczne oraz na konsultacje specjalistyczne),
 - b) ergonomię pracy lekarza dentystry, pracę z asystentką na cztery ręce,
 - c) współdziałanie z lekarzami i innymi pracownikami ochrony zdrowia,
 - d) metodologię zawierania kontraktów,
 - e) prawidłową komunikację interpersonalną z pacjentami, ich opiekunami i zespołem stomatologicznym;
- 2) rozpoznawanie, profilaktykę i leczenie:
 - a) próchnicy zębów,
 - b) zapaleń miazgi,
 - c) martwicy i zgorzeli miazgi oraz chorób tkanek okołowierzchołkowych zęba,
 - d) niepróchnicowych uszkodzeń tkanek twardych zęba;
- 3) doskonalenie wykonywania następujących umiejętności i czynności:
 - a) diagnozowanie próchnicy i próchnicy początkowej (ze szczególnym uwzględnieniem oceny aktywności choroby, wykrywania i kwalifikacji zmian próchnicowych),
 - b) planowanie postępowania profilaktyczno-leczniczego w próchnicy, z uwzględnieniem indywidualnych czynników ryzyka choroby,
 - c) leczenie próchnicy z zastosowaniem oszczędzających tkanki zęba metod opracowania ubytku i odpowiednich materiałów,
 - d) diagnostykę, profilaktykę i leczenie ubytków twardych tkanek zęba niepróchnicowego pochodzenia,
 - e) diagnozowanie i leczenie chorób miazgi i tkanek okołowierzchołkowych (ekstyrpacja miazgi w znieczuleniu, leczenie kanałowe zębów z zainfekowaną miazgą, wypełnienie kanałów korzeniowych z użyciem różnych metod kondensacji gutaperki, praca z zastosowaniem koferdamu oraz z użyciem urządzeń powiększających, np. lup czy mikroskopu zabiegowego),
 - f) diagnostykę i postępowanie lecznicze w przypadku pourazowych uszkodzeń zębów stałych,
 - g) zastosowanie różnych metod obrazowania radiologicznego,
 - h) diagnozowanie i usuwanie przebarwień zębów,
 - i) prowadzenie instruktażu higieny jamy ustnej i motywowanie chorego oraz ocenę uzyskanych efektów,
 - j) stosowanie profesjonalnych metod profilaktyki próchnicy i zapaleń dziąseł (profesjonalne usuwanie kamienia nazębnego i płytki nazębnej, stosowanie lakierów i żeli fluorkowych, lakierów chlorheksydynowych i uszczelniaczy bruzd),
 - k) planowanie i ocenę efektów edukacji prozdrowotnej w różnych grupach populacji.

4. Program praktycznego nauczania z zakresu stomatologii dziecięcej

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) utrwalenie i doskonalenie:
 - a) zasad komunikacji z pacjentem do ukończenia 18. roku życia i jego opiekunem oraz metod jego adaptacji do leczenia stomatologicznego,
 - b) postępowania stomatologicznego z pacjentami niepełnosprawnymi do ukończenia 18. roku życia;
- 2) rozpoznawanie, zapobieganie i leczenie:
 - a) próchnicy zębów w uzębieniu mlecznym,
 - b) próchnicy zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - c) chorób miazgi zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - d) chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym,
 - e) próchnicy, chorób przyzębia i wad ortodontycznych;
- 3) postępowanie w pourazowym uszkodzeniu zębów mlecznych oraz zębów stałych z niezakończonym rozwojem (diagnozyka kliniczna i radiologiczna, uwarunkowania procedur leczniczych, badania kontrolne);
- 4) postępowanie stomatologiczne z pacjentami do ukończenia 18. roku życia obciążonymi chorobami układowymi;
- 5) doskonalenie następujących umiejętności i czynności:
 - a) oceny rozwoju zęba i przebiegu rozwoju uzębienia,
 - b) diagnozowania zaburzeń i wad rozwojowych uzębienia,
 - c) diagnozowania próchnicy zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - d) leczenia próchnicy zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - e) planowania i wykonywania zabiegów profilaktycznych u pacjenta do ukończenia 18. roku życia i kobiety ciężarnej,
 - f) postępowania leczniczego w chorobach miazgi zębów mlecznych,
 - g) leczenia chorób miazgi zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - h) postępowania w pourazowym uszkodzeniu zębów stałych z niezakończonym rozwojem,
 - i) diagnozowania chorób i nieprawidłowości rozwojowych błony śluzowej jamy ustnej, zapaleń dziąseł i innych chorób przyzębia, określania periodontologicznych czynników przyczynowych i potrzeb w zakresie leczenia periodontologicznego.

5. Program praktycznego nauczania z zakresu chirurgii stomatologicznej

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) utrwalenie zasad:
 - a) znieczulenia miejscowego powierzchniowego, nasiękowego i przewodowego,
 - b) usuwania zębów u pacjentów do ukończenia 18. roku życia i dorosłych,
 - c) chirurgicznych ekstrakcji wewnątrz- i zewnątrzzębodołowych,
 - d) diagnostyki i postępowania w zapaleniu tkanek jamy ustnej,
 - e) współczesnej antybiotykoterapii w leczeniu zapaleń tkanek jamy ustnej, twarzy i szyi,
 - f) zapobiegania oraz metod diagnozowania i rozpoznawania nowotworów jamy ustnej,
 - g) profilaktyki zakażeń wirusami hepatotropowymi i HIV w chirurgii stomatologicznej,
 - h) pierwszej pomocy w pourazowych obrażeniach zębów i wyrostków zębodołowych;
- 2) rozpoznawanie, różnicowanie i zasady leczenia:
 - a) wczesnych i późnych powikłań po usunięciu zębów,

- b) zębopochodnych stanów zapalnych,
- c) torbieli,
- d) zmian rozrostowych błony śluzowej jamy ustnej,
- e) chorób stawów skroniowo-żuchwowych;

3) opanowanie następujących umiejętności i czynności:

- a) zastosowania badań radiologicznych i ultrasonograficznych w chirurgii stomatologicznej,
- b) znieczulenia powierzchniowego, nasiękowego i przewodowego w zakresie części twarzowej czaszki,
- c) wykonania ekstrakcji zębów jedno- i wielokorzeniowych,
- d) wykonania zabiegu chirurgicznego zaopatrzenia zębodołu po ekstrakcji zębów,
- e) wykonania nacięcia wewnątrzustnych ropni zębopochodnych,
- f) wykonania nakłucia zwiadowczego.

6. Program praktycznego nauczania z zakresu protetyki

Program praktycznego nauczania obejmuje:

1) utrwalenie zasad:

- a) badania pacjenta oraz rozpoznania, zapobiegania i leczenia stanów wynikających z braków zębów, zaburzeń zwarcia, zaburzeń czynnościowych narządu żucia, zaburzeń w nieskomplikowanych przypadkach klinicznych,
- b) planowania leczenia protetycznego,
- c) współpracy z pracownią techniczną,
- d) leczenia za pomocą protez stałych (wkład koronowo-korzeniowy, korony lane licowane, mosty),
- e) wykonania uzupełnień tymczasowych,
- f) wykonania płytowych protez ruchomych, częściowych i całkowitych, protez overdenture oraz szkieletowych,
- g) leczenia z zastosowaniem metod implantologicznych,
- h) rehabilitacji protetycznej po operacjach nowotworów części twarzowej czaszki,
- i) naprawy w warunkach klinicznych i laboratoryjnych uszkodzonych uzupełnień protetycznych;

2) doskonalenie następujących umiejętności i czynności:

- a) wykonania klinicznego protezy stałej, wkładu koronowo-korzeniowego, korony lanej licowanej, mostu,
- b) wykonania klinicznego protezy płytowej, częściowej osiadającej,
- c) wykonania klinicznego protezy całkowitej,
- d) wykonania klinicznego protezy szkieletowej,
- e) wykonania klinicznego naprawy protezy ruchomej.

7. Program praktycznego nauczania z zakresu chorób przyzębia i błony śluzowej

Program praktycznego nauczania obejmuje:

1) utrwalenie:

- a) zasad diagnozowania, zapobiegania i leczenia (w tym farmakologicznego) chorób przyzębia i zapalenia okołowszczepowego,
- b) sposobów kontroli czynników ryzyka chorób przyzębia i zapalenia okołowszczepowego,
- c) zasad oceny wyników leczenia w chorobach przyzębia i wokół wszczepów zębowych,
- d) zasad profilaktyki onkologicznej i minimalnej interwencji antybiotykowej;

- 2) postępowanie diagnostyczne i lecznicze w chorobach błony śluzowej jamy ustnej, ze szczególnym uwzględnieniem zmian i stanów przednowotworowych;
- 3) poznanie wskazań i zasad chirurgicznego leczenia periodontologicznego, leczenia protetycznego, ortodontycznego i implantologicznego u pacjentów z chorobą przyzębia;
- 4) doskonalenie następujących umiejętności:
 - a) oceny stanu klinicznego i radiologicznego przyzębia,
 - b) metod motywacji i instruktażu higieny jamy ustnej u pacjentów z chorobami przyzębia,
 - c) korekty miejscowych czynników etiologicznych, czynników ryzyka zapaleń dziąseł i przyzębia,
 - d) wykonania skalingu nad- i poddziąsłowego u pacjentów z zapaleniem przyzębia,
 - e) wykonania kiretażu zamkniętego,
 - f) postępowania w ostrych stanach periodontologicznych,
 - g) interpretacji podstawowych wyników badań laboratoryjnych.

8. Program praktycznego nauczania z zakresu ortodoncji

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) doskonalenie umiejętności rozpoznawania:
 - a) rozwoju prawidłowej i zaburzonej postaci zgryzu,
 - b) prawidłowej i nieprawidłowej funkcji układu ruchowego narządu żucia;
- 2) umiejętność planowania i realizowania procedur z zakresu profilaktyki ortodontycznej;
- 3) promocję prawidłowego rozwoju narządu żucia i eliminowania dysfunkcji i parafunkcji (profilaktyka pierwotna i wtórna);
- 4) opanowanie następujących czynności i umiejętności:
 - a) ustalania wskazań do wykonywania badań radiologicznych (ortopantomogramy, teleradiogramy, RTG przylegające osiowe),
 - b) oceny wskazań do:
 - leczenia ortodontycznego,
 - leczenia zespołowego wad twarzo-szczękowo-zgryzowych,
 - c) wykonania wycisku diagnostycznego, rejestracji okluzji,
 - d) zdjęcia uszkodzonego stałego aparatu ortodontycznego,
 - e) stosowania bioterapii,
 - f) leczenia z zastosowaniem standardowych aparatów ortodontycznych i ortodontycznych protez dla pacjentów do ukończenia 18. roku życia,
 - g) naprawy uszkodzonego zdejmowanego aparatu ortodontycznego.

9. Program praktycznego nauczania z zakresu stomatologii zintegrowanej wieku rozwojowego

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) opanowanie wiedzy dotyczącej planowania i prowadzenia interdyscyplinarnego leczenia stomatologicznego pacjentów do ukończenia 18. roku życia;
- 2) postępowanie stomatologiczne z pacjentem niepełnosprawnym do ukończenia 18. roku życia;
- 3) promocję zdrowia poprzez współpracę ze szkołami, przedszkolami, szkołami rodzenia;
- 4) kompleksowe leczenie pacjenta w wieku rozwojowym.

10. Program praktycznego nauczania z zakresu stomatologii zintegrowanej wieku dorosłego

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) opracowanie interdyscyplinarnego planu leczenia stomatologicznego, indywidualnie dostosowanego do potrzeb leczniczych pacjenta, obejmującego zabiegi profilaktyczne, leczenie zachowawcze i endodontyczne oraz leczenie periodontologiczne, a także ewentualne zabiegi chirurgiczne i rehabilitację protetyczną narządu żucia;
- 2) zaplanowanie badań pomocniczych, np. radiologicznych, i konsultacji specjalistycznych, np. ortodontycznych, chirurgicznych;
- 3) wykonanie podstawowych zabiegów profilaktycznych, takich jak motywacja pacjenta do leczenia, instruktaż prawidłowego oczyszczania jamy ustnej, oczyszczanie złożeń nazębnych oraz lakierowanie, lakowanie;
- 4) organizowanie pracy w gabinecie stomatologicznym zgodnie z zasadami ergonomii, koordynowanie współpracy w zespole lekarz dentysta – asysta – technik – pacjent, a także prawidłowe prowadzenie dokumentacji medycznej;
- 5) kompleksowe leczenie pacjenta, w tym wykonywanie podstawowych zabiegów stomatologicznych w zakresie poszczególnych dyscyplin stomatologicznych;
- 6) nabycie umiejętności dobrej komunikacji z pacjentem, stosownie do jego wieku, wykształcenia, stanu zdrowia, potrzeb leczniczych, z wykorzystaniem wiedzy na temat psychologicznych aspektów leczenia stomatologicznego, zasad etyki lekarskiej i kultury osobistej.

11. Program praktycznego nauczania z zakresu chirurgii szczękowo-twarzowej

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) utrwalenie:
 - a) zasad diagnozowania i leczenia nowotworów i obrażeń w zakresie części twarzowej czaszki,
 - b) wskazań i przeciwwskazań do pobierania materiału do badań histopatologicznych z jamy ustnej,
 - c) zasad udzielania pierwszej pomocy w obrażeniach części twarzowej czaszki;
- 2) rozpoznawanie, różnicowanie i zasady leczenia:
 - a) guzów jamy ustnej i kości szczęk,
 - b) nerwobólów i zespołów bólowych twarzy,
 - c) chorób ślinianek, zatok szczękowych i stawów skroniowo-żuchwowych;
- 3) doskonalenie następujących umiejętności:
 - a) postępowania profilaktycznego i diagnostycznego w zmianach przednowotworowych jamy ustnej,
 - b) postępowania diagnostycznego w nowotworach jamy ustnej i kości szczęk,
 - c) zaopatrywania nieskomplikowanych obrażeń w obrębie części twarzowej czaszki,
 - d) postępowania w ostrych pourazowych krwawieniach z górnych dróg oddechowych.

12. Program praktycznego nauczania z zakresu gerostomatologii

Program praktycznego nauczania obejmuje:

- 1) poznanie:
 - a) zmian w obrębie narządu żucia w okresie starzenia,
 - b) chorób błony śluzowej jamy ustnej związanych z wiekiem,
 - c) opieki stomatologicznej nad pacjentami w podeszłym wieku w gabinecie stomatologicznym i w miejscu zamieszkania;
- 2) opanowanie następujących umiejętności:
 - a) oceny stanu narządu żucia osób w podeszłym wieku,
 - b) planowania zabiegów profilaktycznych i leczniczych oraz ich wykonania u pacjentów w podeszłym wieku,
 - c) prowadzenia akcji oświatowych.

13. Wykaz umiejętności nabytych przez studentów kierunku lekarsko-dentystycznego w trakcie praktycznego nauczania

Rodzaj umiejętności

W ramach praktycznego nauczania realizowane są efekty kształcenia zawarte w standardach kształcenia dla kierunku lekarsko-dentystycznego obejmujące następujące rodzaje umiejętności:

- 1) umiejętność A – czynności z nią związane student wykonuje prawidłowo i w pełni samodzielnie;
- 2) umiejętność B – student zna zasady wykonywania czynności z nią związanych, potrafi przy nich asystować.

Lp.	Umiejętność	Rodzaj umiejętności
1	2	3
1	Przeprowadzenie wywiadu lekarskiego i stomatologicznego	A
2	Przeprowadzenie pełnego i ukierunkowanego badania stomatologicznego	A
3	Znajomość instrumentarium stomatologicznego	A
4	Rozpoznawanie, zapobieganie i leczenie próchnicy zębów stałych	A
5	Rozpoznawanie i leczenie zapaleń miazgi	A
6	Rozpoznawanie i leczenie martwicy i zgorzeli miazgi oraz chorób tkanek okołowierzchołkowych	A
7	Leczenie endodontyczne w powiększeniu	B
8	Rozpoznawanie, zapobieganie i leczenie ubytków niepróchnicowych tkanek zębów	A
9	Przeprowadzenie diagnostyki różnicowej w przypadku bólu w jamie ustnej oraz twarzy	A
10	Prowadzenie instruktażu higieny jamy ustnej, motywowanie pacjenta oraz ocena uzyskanych efektów	A
11	Diagnostyka i postępowanie lecznicze w przypadku pourazowych uszkodzeń zębów stałych	A
12	Ustalenie wskazań, przeprowadzenie wewnątrzustnego badania radiologicznego i interpretacja wyników	A
13	Diagnozowanie i usuwanie przebarwień zębów	A
14	Stosowanie profesjonalnych metod profilaktyki próchnicy	A
15	Rozpoznawanie, zapobieganie i leczenie próchnicy zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem	A
16	Rozpoznawanie i leczenie chorób miazgi zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem	A
17	Rozpoznawanie i leczenie chorób przyzębia i błony śluzowej jamy ustnej w wieku rozwojowym	A
18	Postępowanie w pourazowym uszkodzeniu zębów mlecznych i zębów stałych z niezakończonym rozwojem	A
19	Planowanie i wykonywanie stomatologicznych zabiegów profilaktycznych u pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
20	Różnicowanie prawidłowej i zaburzonej postaci zgryzu	A
21	Ocena prawidłowych i nieprawidłowych czynności narządu żucia	A
22	Zdjęcie uszkodzonego stałego aparatu ortodontycznego	A
23	Umiejętności planowania i realizowania procedur z zakresu profilaktyki ortodontycznej	A

1	2	3
24	Wykonanie wycisku w celu wykonania modelu diagnostycznego i rejestracja okluzji	A
25	Leczenie z zastosowaniem standardowych aparatów i ortodontycznych protez dla pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
26	Naprawa uszkodzonego zdejmowanego aparatu ortodontycznego	A
27	Leczenie wad zębowo-zgryzowych aparatami zdejmowanymi i stałymi	B
28	Zespołowe leczenie ortodontyczno-chirurgiczne	B
29	Planowanie i prowadzenie interdyscyplinarnego leczenia stomatologicznego pacjentów do ukończenia 18. roku życia	A
30	Postępowanie stomatologiczne z pacjentem niepełnosprawnym	B
31	Wewnątrzustne znieczulenie powierzchniowe, nasiękowe i przewodowe	A
32	Znieczulenie zewnątrzustne w zakresie części twarzowej czaszki	B
33	Pomiar ciśnienia tętniczego	A
34	Interpretacja podstawowych badań laboratoryjnych	A
35	Wykonanie ekstrakcji zębów jedno- i wielokorzeniowych	A
36	Wykonanie zabiegu chirurgicznego zaopatrzenia zębodołu po ekstrakcji zębów	A
37	Wykonanie nacięcia wewnątrzustnego ropni zębopochodnych	A
38	Antybiotykoterapia w leczeniu zapaleń tkanek jamy ustnej, twarzy i szyi	A
39	Zapobieganie oraz diagnozowanie stanów przednowotworowych i nowotworów jamy ustnej	A
40	Pobieranie materiału do badania mikrobiologicznego, histopatologicznego i cytologicznego zgodnie ze wskazaniami	B
41	Rozpoznawanie i doraźne zaopatrywanie nieskomplikowanych obrażeń zębów i wyrostka zębodołowego	A
42	Rozpoznawanie i różnicowanie chorób stawów skroniowo-żuchwowych	A
43	Rozpoznawanie i różnicowanie chorób ślinianek	A
44	Rozpoznawanie i różnicowanie chorób zatok szczękowych	A
45	Profilaktyka zakażeń wirusami hepatotropowymi i HIV w stomatologii	A
46	Leczenie torbieli i guzów niezłośliwych jamy ustnej	B
47	Ocena stanu klinicznego i radiologicznego tkanek przyzębia	A
48	Rozpoznawanie objawów chorób ogólnych w jamie ustnej	A
49	Przeprowadzenie instruktażu w zakresie higieny jamy ustnej u pacjentów z chorobami przyzębia i wszczepami zębowymi	A
50	Wykonanie skalingu nad- i poddziąsłowego u pacjentów z zapaleniem przyzębia	A
51	Zaplanowanie miejscowego i ogólnego leczenia farmakologicznego w periodontopatiach i periimplantologii	A
52	Planowanie profilaktyki antybiotykowej u pacjentów ze współistniejącymi chorobami ogólnymi	A
53	Chirurgiczne leczenie periodontologiczne; planowanie i prognozowanie leczenia protetycznego i ortodontycznego u pacjentów z zapaleniem przyzębia	B
54	Szynowanie zębów	B
55	Rozpoznawanie i leczenie wybranych chorób błony śluzowej jamy ustnej	A

1	2	3
56	Minimalna interwencja antynikotynowa	A
57	Planowanie leczenia protetycznego w poszczególnych brakach uzębienia	A
58	Leczenie protetyczne prostych przypadków z zastosowaniem wkładów koronowo-korzeniowych, koron protetycznych i mostów	A
59	Leczenie protetyczne prostych przypadków z zastosowaniem ruchomych płytowych protez częściowych i całkowitych	A
60	Wykonanie tymczasowych protez stałych	A
61	Leczenie protetyczne prostych przypadków z zastosowaniem protez szkieletowych, overdenture i protez natychmiastowych	A
62	Naprawa uszkodzonych uzupełnień protetycznych w warunkach klinicznych i laboratoryjnych	A
63	Leczenie protetyczne przypadków powikłanych	B
64	Rozpoznawanie i zapobieganie zaburzeniom czynnościowym narządu żucia	A
65	Leczenie zaburzeń czynnościowych narządu żucia	B
66	Planowanie zintegrowanego leczenia gerostomatologicznego	A
67	Planowanie leczenia implantoprotetycznego	A
68	Leczenie implantoprotetyczne	B
69	Planowanie i przeprowadzenie podstawowych zabiegów leczniczych w ramach zintegrowanego postępowania stomatologicznego u pacjentów dorosłych	A
70	Organizowanie pracy w gabinecie stomatologicznym zgodnie z zasadami ergonomii i koordynowanie współpracy w zespole stomatologicznym	A
71	Planowanie badań dodatkowych i konsultacji specjalistycznych	A
72	Profesjonalna komunikacja z pacjentem w wieku rozwojowym, pacjentem dorosłym i w wieku podeszłym	A
73	Planowanie zabiegów w stomatologii estetycznej	A
74	Leczenie wielospecjalistyczne w ramach stomatologii estetycznej	B
75	Postępowanie we wstrząsie oraz nagłym zatrzymaniu krążenia	A
76	Analiza działań niepożądanych poszczególnych produktów leczniczych (szczególnie ich wpływu na jamę ustną) oraz interakcji między nimi	A
77	Prowadzenie dokumentacji medycznej pacjenta	A
78	Orzeczenie o czasowej niezdolności do pracy z przyczyn stomatologicznych	A
79	Znajomość przeprowadzania zabiegów w warunkach klinicznych lub symulacyjnych w różnych specjalnościach lekarsko-dentystycznych*	A

* Część zajęć obejmujących praktyczne przygotowanie studentów do wykonywania zawodu przeprowadza się w warunkach symulacyjnych (fantomowych). Zajęcia te powinny umożliwić studentom nabycie praktycznych umiejętności stosowania instrumentów i narzędzi stomatologicznych oraz praktycznego przeprowadzania zabiegów w różnych specjalnościach lekarsko-dentystycznych z zachowaniem zasad ergonomii.